

بازی روس‌ها با اوپک مشارکت، رقابت یا خیانت؟

رضا کربلایی

دریافت کنند، چرا که روسیه در قیاس با دیگر کشورهای غیر اوپک تشنه درآمد‌های نفتی است، اما حاضر نیست به هنگام سقوط بهای نفت خام در بازارهای جهانی با سیاست اوپک مبنی بر کاهش سقف تولید و محدود کردن عرضه نفت همراه شود. «سرگی کولیکوف» تحلیل‌گر روزنامه روسی «تزاویسیمایا گازیتا» می‌نویسد: عملکرد امروز روسیه که در زمینه تولید و صدور نفت مغایر قول‌های داده شده در مورد هماهنگی امور بود، چیزی برای پیشنهاد به این سازمان بین‌المللی ندارد. اما از نظر استراتژیکی، مسکو می‌تواند با در نظر گرفتن منافع خود در اوپک تحولاتی به وجود آورد. نویسنده مقاله به قول از وزیر انرژی روسیه می‌نویسد: فعلاً به دشواری می‌توان گفت که ارتباط مسکو با اوپک دائمی است. «دمیتری الکساندروف» تحلیل‌گر پایگاه تحلیلی «فاینانشل بریج» تأکید می‌کند: من نمی‌توانم درک کنم که ما چه می‌خواهیم. از یک سو، خواستار هماهنگی عملکردها در بازار انرژی هستیم و از سوی دیگر، خودمان با افزایش تولید و همچنین صادرات، به آنها عمل نمی‌کنیم.

است، چرا که روسیه به عنوان بزرگترین کشور تولیدکننده نفت غیر عضو اوپک، درخواست سال گذشته این سازمان مبنی بر کاهش تولید نفت خود به منظور بهبود قیمت‌های جهانی نفت، را بی‌پاسخ گذاشته است. اوپکی‌ها انتظار داشتند با وجود کاهش بهای نفت در سال گذشته و رسیدن آن به رقم ۴۰ دلار در هر بشکه، روابط خود را با اعضای اوپک نزدیکتر سازد.

با تصویب استراتژی بلندمدت روسیه در زمینه انرژی در پنجم شهریور ماه گذشته در هیئت دولت این کشور به ریاست نخست وزیر ولادیمیر پوتین و طرح دوباره تمایل مسکو برای همکاری با اوپک از سوی اشماتکو اکنون این پرسش مطرح است که مقامات کاخ کرملین چه خوابی برای اوپکی‌ها دیده‌اند و روسیه به عنوان دومین صادرکننده بزرگ نفت جهان پس از عربستان سعودی تا چه اندازه با سیاست‌های تنظیم بازار اوپکی همراهی نشان خواهد داد؟ البته اوپکی‌ها به دلیل همراهی نکردن سایر تولیدکننده‌های نفتی غیر اوپک نظیر کانادا و نروژ مصمم هستند تا پیام متفاوت‌تر از گذشته از سوی این کشور

هر چند مقامات روسیه بار دیگر درخواست همیشگی خود را برای برگزاری نشست مشترک با اعضای اوپک پیش کشیده‌اند، اما نشست ۱۵۴ اوپکی‌ها نشان داد که آنها پیشنهاد روس‌ها را جدی نگرفته‌اند و بیشتر درصدد ارزیابی نشست مشترک خود با اتحادیه اروپا هستند. سردی روابط اوپک با روسیه از آنجا ناشی می‌شود که روس‌ها توجهی به درخواست اوپک برای کاهش سقف تولید خود به نشان همراهی با سیاست‌های اوپک نکردند. سرگی اشماتکو وزیر انرژی روسیه، اعلام کرده است: روسیه پیشنهاد کرده است تا پاییز امسال نشست مشترکی را با اعضای سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) در مسکو پایتخت این کشور برگزار کند. به گزارش خبرگزاری ایتر تاس روسیه، اشماتکو که بعد از نشست کابینه دولت سخنرانی می‌کرد، گزارش داد: واضح است که اوپک خواستار روابط خود حداقل در سطوح سال گذشته است. تحلیل‌گران می‌گویند: هرچند روسیه خواهان نشستی مشترک با اوپک در مسکو یا وین است، اما توافقی تاکنون میان این دو حاصل نشده

«الکساندر رازووایف» رئیس بخش تحلیلی پایگاه تحلیلی «گالیون کاپیتال» به نوبه خود معتقد است که هدف روسیه ممکن است به مراتب بالاتر از توافقات ساده درباره کنترل قیمت‌ها باشد. وی تأکید کرد: بهای نفت در حال حاضر به اندازه کافی مساعد است و در سال آینده نیز از شاخص‌های کنونی کمتر نخواهد بود، به همین خاطر پرداختن به بهای نفت کار اول نیست. او می‌افزاید: البته در همین حال سال گذشته شایعات زیادی شنیده شد مبنی بر اینکه روسیه وارد اوپک می‌شود. اما در این صورت ما همراه با عربستان سعودی در این سازمان حرف اول را می‌زدیم. از یک طرف مسئله خوبی است اما از سوی دیگر، سعودی‌ها به آمریکا و سیاست‌های آن بسیار مرتبط هستند، به همین خاطر آن طور که من درک می‌کنم یک نوع استراتژی حل این مسئله اتخاذ شده که این سازمان را به اصطلاح «آن‌طور که می‌خواهی» متحول نماییم.

این تحلیل‌گر روس می‌گوید: به احتمال قوی انتظار می‌رود که سازمان اوپک را باید در آینده طوری متحول کرد که بیشتر براساس منافع روسیه باشد و چرخه همه اینها را با ایجاد سازمانی در خصوص گاز کامل کرد و حتی اگر این نقشه اجرا شدنی باشد، این روند در طولانی مدت اتفاق خواهد افتاد. او توضیح می‌دهد که کشورهای عضو اوپک فقط به نتایج و اعداد معینی باور دارند. به عبارت دیگر زمانی که ما خط لوله‌های سیبری شرقی - اقیانوس آرام در اواخر دسامبر را با نفت پر کنیم، روسیه برگ برنده‌ای در دست خواهد داشت. اما در هر صورت این روندی بسیار طولانی است.

«آیا روسیه به ما خیانت کرده است؟» این پرسشی است که می‌شد از چشم اعضای اوپک در نشست ۱۵۴ وین خواند، چرا که سال گذشته وقتی نفت به ۴۰ دلار رسید و اوپک را لرزاند، روس‌ها به عنوان عضو ناظر در نشست اسفند ماه منافع خود را دنبال کردند و مشخص شد که هیچ‌گاه منافع خود را با اهداف و چشم‌اندازهای سازمان کشورهای صادرکننده گاز گره نخواهد زد و حتی موضع روس‌ها و عهدشکنی آنها، تأسف شدید عبدالله البدری دبیر کل اوپک را به همراه داشت.

ساز ناوک روس‌ها

وقتی سال گذشته مقامات کاخ کرملین از احتمال پیوستن روسیه به اوپک خبر دادند، اوپکی‌ها در شادی و صفناپذیری غلطیدند، چرا که دمیتری مدودف رئیس جمهور روسیه این وعده را مطرح کرده بود و چه کسی بالاتر از رئیس جمهور. اما در پس پرده ولادیمیر پوتین نقشه دیگری در سر داشت و چون وعده آنها محقق نشد، برخی را گمان بر این قرار گرفت که روس‌ها قصد تعظیم به قدرت اوپک را ندارند، بلکه این یک بازی روسی بوده است و دیگر هیچ پوتین به یک مسئله می‌اندیشد. او به دنبال افزایش سهم این کشور در بازار جهانی نفت است. صادرات نفت خام و فرآورده‌های نفتی روسیه طی سه

ماهه دوم امسال به طور متوسط به ۷/۴ میلیون بشکه در روز رسید، اما میزان صادرات نفت عربستان در این مدت به کمتر از ۷ میلیون بشکه در روز رسیده است. آیا قدرت عربستان سعودی رو به کاهش است و باید روسیه را قدرت اول تولید نفت اوپک قلمداد کرد؟ همه شواهد حاکی از افزایش تولید نفت روسیه است و رشد ۵۴ درصدی قیمت نفت از ابتدای سال ۲۰۰۹ عامل مهمی در افزایش تولید نفت شرکت‌های روسی به شمار می‌رود. اوپک از این وضعیت خشمگین است. چرا؟ اوپک از سپتامبر گذشته تاکنون ۴/۲ میلیون بشکه از سقف تولید خود را کاهش داده است و روسیه وعده خود را برای حمایت از کاهش تولید جهانی نفت و کاهش روزانه ۳۵۰ هزار بشکه در روز از ابتدای سال ۲۰۰۹ زیر پا گذاشت. آمارهای بلومبرگ نشان می‌دهد: تولید نفت روسیه طی سال ۲۰۰۸ به بیش از ۹/۹ میلیون بشکه در روز رسیده است. این رقم برای عربستان به کمتر از ۹/۲ میلیون بشکه در روز رسیده است.

این در شرایطی است که کاهش تولید اوپک و افزایش قیمت جهانی نفت منجر به افزایش قیمت گاز صادراتی روسیه به اروپا شده است و مسکو از این طریق نیز از کاهش تولید نفت اوپک منفعته برده است. اکنون باید منتظر ماند که روسیه تهدیدی برای اوپک خواهد شد یا خیر؟

وقتی اجلاس ۱۵۴ اوپک پایان یافت و خبری از روی خوش نشان دادن به روسیه مخابره نشد، سرگئی اشماتکو، وزیر انرژی روسیه در واکنشی تأمل‌برانگیز اعلام کرد: روسیه برای افزایش تولید نفت خود و رساندن آن به یک رکورد در ماه‌های اخیر، از اوپک عذرخواهی نمی‌کند و روسیه می‌تواند در میدان‌های نفتی جدید خود سرمایه‌گذاری کند، در حالی که نفت در سطوح کنونی ۷۰ دلار برای هر بشکه معامله می‌شود.

او حتی تهدید کرد که روسیه به عنوان دومین صادرکننده نفت جهان، تعرفه صادرات نفت از میدان‌های نفتی شرق سیبری را تا پایان سپتامبر آینده به صفر خواهد رساند و در صورتی که قیمت‌های نفت کاهش دوباره پیدا کنند، این کشور نسبت به تدوین قوانین جدید وارد عمل خواهد شد.

او می‌گوید: ما هیچ‌گونه تعهدی به اوپک نداریم و زمانی که با اعضای این سازمان مذاکره کردیم، هرگز قولی برای کاهش تولید نداده بودیم و اینکه گفته می‌شود ما به تعهد خود وفادار نبوده‌ایم، صحیح نیست.

روابط سردتر می‌شود؟

به نظر می‌رسد روابط گرم روسیه با اوپک در حال سرد شدن است. وزیر انرژی روسیه در واکنش به دعوت نشدن کشور خود به اجلاس ۱۵۴ می‌گوید: ما نمی‌خواهیم منتظر بمانیم و در مورد دعوت به نشست بعدی اوپک گمانه‌زنی کنیم؛ چنین شرایطی برای اعضای اوپک مطلوب است که بدون حضور نمایندگان ما بیانیه صادر کنند. ایران در آستانه برگزاری نشست ۱۵۲ اوپک، بار دیگر

نسبت به پیوستن روسیه به سازمان اوپک ابراز تمایل کرد. به گزارش ایران پترو به نقل از ایستا، پایگاه خبری ماس نیوز گزارش داد: مقامات ارشد ایران اعلام کرده‌اند از پیوستن روسیه به سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) استقبال می‌کنند. غلامحسین نوذری وزیر نفت سابق ایران به هنگام نشست ۱۵۲ اوپک در وین اعلام کرد: اوپک آماده است که روسیه را به عنوان عضو جدید خود بپذیرد. آیا ایران پیامی از مسکو دریافت کرده بود؟ ایگور سچین معاون ولادیمیر پوتین اسفند ماه ۸۷ اعلام کرد: اولین گام‌ها را برای عضویت در اوپک برمی‌داریم و اگرچه روسیه در حال حاضر آمادگی عضویت در اوپک را ندارد، ولی همکاری‌های خود با سازمان کشورهای صادرکننده نفت را افزایش می‌دهیم.

البته آذرماه سال گذشته و در آستانه نشست اوپک در شهر اوران الجزایر، دمیتری مدودف، رئیس جمهور روسیه از احتمال بررسی طرح پیوستن روسیه به اوپک و هماهنگی با این اتحادیه برای افزایش بهای نفت در بازار جهان خبر داده است.

اما همه پیش‌بینی‌ها درست نبود تا اینکه بلومبرگ ادعا کرد: روسیه به اعضای اوپک خیانت می‌کند. بلومبرگ توضیح می‌دهد که مقامات روسیه در حالی از توافق خود با اوپک برای همکاری با این سازمان در کاهش تولید

سرگئی اشماتکو، وزیر انرژی روسیه: ما هیچ‌گونه تعهدی به اوپک نداریم و زمانی که با اعضای این سازمان مذاکره کردیم، هرگز قولی برای کاهش تولید نداده بودیم و اینکه گفته می‌شود ما به تعهد خود وفادار نبوده‌ایم، صحیح نیست.

نفت خبر داده بودند که براساس اعلام منابع معتبر، تولید نفت این کشور به میزان قابل توجهی افزایش یافته و روسیه با خیانت به اعضای اوپک منافع مالی زیادی از این کار به دست آورده است.

پیام آزادسازی چه خواهد بود؟

اکنون همه منتظر هستند تا نشانه‌های واقعی استراتژی روسیه برای آزادسازی بازار انرژی تا سال ۲۰۳۰ آشکار شود.

ولادیمیر پوتین می‌گوید: روسیه تا سال ۲۰۳۰ باید کار مربوط به آزادسازی بازار داخلی منابع انرژی خود را به پایان برساند و ما موظفیم که ساختار معادله انرژی را تغییر داده و در آن سهم انرژی‌های غیرسختی یعنی انرژی اتمی، انرژی آبی و دیگر منابع تجدیدپذیر را افزایش دهیم. به هر حال نشست ۱۵۴ اوپک دست‌کم برای روس‌ها پیام خاص داشت، چرا که اوپکی‌ها به پیامدهای ششمین نشست مشترک اوپک با اتحادیه اروپا پرداختند و اصلاً نامه رسمی روس‌ها را باز نکردند.